

Andra forskningsobjekt.

I det föregående ha vi anfört en del nyare framsteg i fråga om nyodling av myrar i Finland. Vad speciellt myrarna i norra Finland beträffar, så återstår det naturligtvis ännu mycket att utforska och utveckla i deras odlingsteknik. I denna avsikt pågår som bäst ett jämförelsevis omfattande forskningsarbete, som inbegriper bl. a. myrarnas förbättring, gödsling och sådd. Vidare ha nyare mikrobiologiska forskningsmetoder börjat tillämpas också på myrodlingens område. Likaså ansluta sig till dessa rön vissa arbeten rörande foto-periodismen, som man begynt utföra utom i södra Finland också långt norrom polcirkeln. En utmärkt plats för dessa undersökningar erbjuder den försöksgård i Enare, som universitetet nyligen erhållit såsom gåva. Till slut är det ännu skäl att omnämna, att det under de senaste åren i norra Finland verkställts framgångsrika rön för bekämpandet av frosten. I några fall ha de om milor påminnande apparaterna, som lätt kunna flyttas av två man och som utveckla en kraftig, fuktig rök, lyckats rädda odlingarna från fördärv t.o.m. under sådana frostnätter, då temperaturen sjunkit till \div 5 grader. Dylika frostmilor tillverkas som bäst till allmänt bruk.

KLIMA- OG JORDBUNNSFORSKING I HARDANGER.

Ullensvang Hagebrukslag i Hardanger feiret i fjor sitt 50-års jubileum. Laget er en sammenslutning av fruktdyrkere i Kinsarvik, Ullensvang og Odda herreder, d. e. området på begge sider av Sørfjorden i Indre Hardanger. For tiden har laget vel 460 medlemmer eller praktisk talt samtlige fruktdyrkere i distriktet.

I forbindelse med 50-års jubileet har laget på I. W. Eides forlag i Bergen gitt ut et sjelden vakkert og innholdsrikt jubileumsskrift som fortjener å bli kjent også utenom en snevrere fagkrets av fruktdyrkere.

Skriftet åpner med en interessant historikk: «Frå Opedalsmun-kane til Ullensvang Hagebrukslag» forfattet av lærer Jon Bleie. Neste artikkel: «Fruktdyrking i Hardanger» er skrevet av lagets mangeårige konsulent, herredsgartner Ola v E i n s e t. Her får vi rede på de naturlige vilkår for fruktdyrking, og likeså hva som er gjort av faglig art for å utvikle denne viktige næringsgren i Sørfjordbygdene. Arbeidet har hittil vesentlig vært konsentrert om beskjæring, bedre gjødsling, sprøyting mot plantesykdommer osv. At fruktdyrkingen spiller en stor økonomisk rolle her, viser likningsresultatet for 1946 hvor inntektene av fruktdyrkingen i de 3 herreder er oppført med tilsammen 5,85 mill. kroner.

Det er likevel ikke historikken og lagets fortjenestfulle innsats på de nevnte områder som gjør at undertegnede — som ikke er spesialist når det gjelder fruktdyrking — gir seg til å anmelde denne

jubileumsboken. Derimot har laget i de senere år tatt opp noen nye arbeidsoppgaver som jeg gjerne vil framheve betydningen av. Det er utforskningen av sammenhengen mellom de naturlige voksevilkår, klimaet, jordbunnsforholdene osv. som nå står på dagsordenen. For å løse disse oppgaver har laget innledet samarbeide med framstående naturforskere, som hver på sine spesielle felter undersøker og tilrettelegger de naturvitenskapelige forutsetninger for fruktdyrkingen i disse bygder. I jubileumsboken er det tatt med en del av resultatene også av dette arbeide.

Først gikk man i gang med en klimatologisk kartlegging av hele distriktet. Professor C. L. Godske ved Geofysisk Institutt i Bergen som har utført disse undersøkelser, redegjør for resultatene i en artikkel: «Nedbør, lys og varme i Sørfjordbygdene». Av resultatene, som er meget betydningsfulle, skal jeg bare nevne at det er påvist en tydelig sammenheng mellom opptreden av skurv på frukten og nedbøren i tiden fra lauvsprett til et par uker etter blomstringen. Uten nedbør i denne perioden ingen skurv. Og hvis de grønne plantedeler er dekket med soppveske før regnet kommer i denne tiden, blir det heller ingen skurv. Dermed har man gode holdepunkter for å fastsette tiden for sprøytingen mot skurvsykdommen.

En annen arbeidsoppgave laget har tatt opp er å få undersøkt de geologiske og jordbunnsmessige forhold innen distriktet for derved å få sikrere holdepunkter for jordkultur og gjødsling enn man nå har. På dette område allierte hagebrukslaget seg med dr. Anders Kvale ved Bergens Museum og lektor I s a k U n d å s i Bergen. Disse har nå undersøkt de geologiske forhold innen hagebrukslagets distrikt og legger fram resultatene i jubileumsskriftet. Kvale skriver om: «Fjellgrunnen kring Sørfjorden» og U n d å s om: «Sørfjordbygdene i seinglasial og postglasial tid». Når det gjelder selve fjellgrunnens betydning for kvaliteten av jordsmonnet, må en være forsiktig med å dra slutninger, da løsmaterialet for en stor del har vært flyttet av vann eller isbreer. Det er likevel tydelig at bl. a. gabbrobergartene og fyllitten, som en finner her, har en stor del av æren for at det er så god jord i Sørfjordbygdene, skriver Kvale.

Med de utførte geologiske undersøkelser er grunnlaget lagt tilrette for en mer detaljert gransking av selve jordsmonnet, en undersøkelse som allerede er påbegynt av Statens Jordundersøkelse ved Landbrukshøgskolen av assistent F. Selsjord under bestyrer G. Semb's ledelse. Antakelig vil det ta et par år før disse undersøkelser blir avsluttet.

Endelig inneholder jubileumsboken en verdifull artikkel av dr. Johannes Einset om «Genetikk og jordbruk».

Å gå nærmere inn på hver enkelt av de foran nevnte undersøkelser, vil selvsagt føre for langt her. Hovedhensikten med artikkelen er å framheve det planmessige arbeide som drives, m. a. o. at man har et virkelig program for arbeidet, i dette tilfelle: P å n a t u r v i t e n -

skapelig basis å søke tilrettelagt forholdene for fruktdykingen best mulig. Og for å løse denne oppgaven på enda sikrere grunnlag har laget også tatt opp arbeidet for å få anlagt egen forsøksgård i fruktdyrking. Til dette formål har styret pekt på Ullensvang prestegård som særlig godt skikket. Nå spørs det bare om Kirkedepartementet har forståelse av oppgavens betydning og vil avstå gården til hagebrukslaget.

Det vitner om stort framsyn og megen forståelse av forskningens betydning at disse bygdene går i gang med så store og krevende undersøkelser som de jeg har nevnt. Men tiden vil sikkert vise at man har handlet riktig ved å ta oppgavene opp.

Aa. L.

BERETNING OM DRIFTEN VED A/S TORVBRIKETT, ASPEDAMMEN.

Av disponent Einar Rosenquist.

Torv har ved siden av ved vært det naturlige norske brensel så langt historien fører tilbake. Opprinnelig var det skikk og bruk å spa torven opp i firkantede stykker, legge den til tork og brenne den i den form den hadde. Spesielt på Vestlandet og i Nord-Norge drives fremdeles en betydelig produksjon av denne såkalte «stikkertorv». Men på Østlandet, i Hedmark, Opland og til dels Østfold, er det «maskintorven» som nå gir det største utbytte. Det norske myrselskap undersøkte i årene før krigen flere forskjellige metoder for bearbeiding av brenntorv i tørr tilstand, og utga i året 1940 en publikasjon av ingeniør A. Ordning, hvor flere metoder bl. a. fresetorvframstilling og torvbrikettering er beskrevet.

Brikettering av torv har vært forsøkt i lengere tid, og både i Skottland, Danmark og Sverige er det tatt i bruk en del forskjellige metoder. Også i Russland har man i stor utstrekning beskjeftiget seg med det samme problem. I det nevnte skrift omtales den prøvfabrikk ved Aspedammen som Det norske myrselskap hadde anlagt. I dette distrikt, som ligger i Norges sørøstligste herred, Idd, mellom Halden og Kornsjø, ligger noen av landets beste torvmyrer. De gamle moser ved Ør og Aspedammen har vært kjent i årrekker og i myrselskapets skrifter har de flere ganger vært omtalt. Såvel før som under forrige verdenskrig var det drift både på Ørmosen, Gullundmosen og Lundemosene. Men i mellomkrigstiden opphørte all interesse for brenntorvdriften på disse steder, og mosene lå der uten at noen brydde seg om dem. Da dukket altså briketteringsmetoden opp, og myrselskapet fikk støtte av Staten til å anlegge en liten forsøksfabrikk på Lundemosen. Denne, som omfatter ca. 240 mål førsteklasses brenntorvmyr, var spesielt kjent for sitt lave askeinnhold og høye